

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

28

YASAMA YILI

3

SIRA SAYISI: 170

İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hong Kong Özel İdari Bölgesi Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2639) ve Dışişleri Komisyonu Raporu

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/yasama/komisyon-raporlari>
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/2639 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı4
- Genel Gerekçesi4

• Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi6

• Dışişleri Komisyonu Raporu7

• Teklif Metni12

• Dışişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin12

• Anlaşma Metni13

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Gelen Kâğıtlar Listesi’nde yayımlanan 1518121 evrak numaralı “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hong Kong Özel İdari Bölgesi Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma”nın onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Numan Kurtulmuş

İstanbul

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/2639)	
ESAS	Dışişleri Komisyonu
TALİ	Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmalarının ana amacı, beraberinde yalnızca sermaye değil aynı zamanda teknoloji, yönetim becerisi, uluslararası pazarlara giriş imkânını da getiren doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını taraf ülkeler arasında teşvik etmek ve ilgili ülkenin hukuk düzeni içinde bu yatırımların korunmasını sağlamaktır.

Ülkemiz müteşebbis ve sermayesinin dış ülkelere açılması, aynı zamanda yabancı yatırım ve ileri teknolojinin ülkemize gelmesi yolu ile ekonomimizin küreselleşen dünya ekonomisi içinde etkin bir şekilde yer alması, genel ekonomik politikamızın ana hedefleri arasındadır. Bu çerçevede, ülkemizde yapılan doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının korunması ve daha fazla yabancı sermaye girişinin özendirilebilmesi için yatırım ve ticaret ilişkilerimizin yoğun olduğu veya bu ilişkilerin gelişmesine yönelik potansiyele sahip olduğu düşünülen ülkelerle Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmalarının imzalanmasına 1962 yılında başlanmıştır. Ülkemizin sermaye ihraç eder hale gelmesi ile bu süreç hızlandırılmıştır.

Bu itibarla 1 Haziran 2023 tarihinde Ankara’da ve 31 Ekim 2023 tarihinde Hong Kong’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hong Kong Özel İdari Bölgesi Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma”nın temel esasları aşağıda özetlenmiştir:

1. Âkit tarafların sınırları içinde gerçekleştirilen yabancı sermayeli yatırımların ve yatırımlarla ilgili faaliyetlerin tabi olacağı muameleyi belirleyerek ekonomik işbirliği için uygun şartları oluşturmak.

2. Türkiye ve Hong Kong’da yabancı yatırımların kamulaştırma ve devletleştirme yönünden tabi olacağı muamele ve sahip olduğu haklara açıklık getirmek.

3. Her iki âkit tarafın yatırımcılarının elde ettiği kârların ve diğer gelirlerin gecikme olmaksızın transfer edilmesini güvence altına almak.

4. Her iki âkit taraf yatırımcıları ile ev sahibi devlet arasında yatırımlarla ilgili çıkabilecek ihtilafların çözüm yollarını tespit etmek.

Daha istikrarlı bir yatırım ortamının teminini öngören söz konusu Anlaşma ile Türkiye ve Hong Kong arasındaki sermaye akışında artış gerçekleşmesi beklenmektedir. Anlaşma, yatırımcılara ekonomik ve yasal güvence verirken taraf ülkelere yeni herhangi bir yük getirmemektedir.

T.C.

Cumhurbaşkanlığı

Sayı: Z-90666677-599-256820

23 Ekim 2024

Konu: Anlaşma

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

1 Haziran 2023 tarihinde Ankara’da ve 31 Ekim 2023 tarihinde Hong Kong’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hong Kong Özel İdari Bölgesi Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma”yı Anayasanın 90 ıncı maddesi gereğince onaylanması uygun bulunmak üzere ilişikte bilgilerinize sunarım.

Recep Tayyip ERDOĞAN

Cumhurbaşkanı

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

19/11/2024

Esas No: 2/2639

Karar No: 131

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/2639 esas numaralı, “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hong Kong Özel İdari Bölgesi Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi”, Komisyonumuzun 14/11/2024 tarihinde yaptığı 12’nci toplantısında görüşölmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

1. Giriş

Cumhurbaşkanlığınca 23/10/2024 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hong Kong Özel İdari Bölgesi Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma, 25/10/2024 tarihinde İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş imzasıyla “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hong Kong Özel İdari Bölgesi Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi” olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur. 2/2639 esas numaralı Kanun Teklifi 25/10/2024 tarihinde esas komisyon olarak Dışişleri Komisyonuna, tali komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklif, Komisyonumuzun 28’inci yasama dönemi 14/11/2024 tarihli 12’nci toplantısında Dışişleri Bakanlığı ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı yetkililerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

2. Teklifin İçeriği

Komisyonumuza havale edilen metinler incelendiğinde Teklif ile, taraf ülke sınırları içinde gerçekleştirilen yabancı sermayeli yatırımların ve yatırımlarla ilgili faaliyetlerin tabi olacağı muameleyi belirleyerek ekonomik iş birliği için uygun şartların oluşturulmasını, yabancı yatırımların kamulaştırma ve devletleştirme yönünden tabi olacağı muamele ve sahip olduğu haklara açıklık getirilmesini, yatırımcıların elde ettiği kârların ve diğer gelirlerin gecikme olmaksızın transfer edilmesinin güvence altına alınmasını ve her iki ülkede taraf ülke yatırımcıları ile ev sahibi devlet arasında yatırımlarla ilgili çıkabilecek ihtilafların çözüm yollarının tespit edilmesini öngören Anlaşma’nın onaylanmasının uygun bulunmasının amaçlandığı görülmektedir.

3. Komisyon Görüşmeleri

Komisyonumuzda Teklif’in tümü üzerinde yapılan görüşmelerde¹;

Dışişleri Bakan Yardımcısı Nuh Yılmaz tarafından;

Asya-Pasifik bölgesinde stratejik bir iş üssü olan Çin Halk Cumhuriyeti Hong Kong Özel İdari Bölgesi Hükümetiyle imzalanan YKTK anlaşmasının taahhüt ettiği öngörülebilir ve istikrarlı yatırım ortamıyla ülkemiz yatırımcılarının Çin pazarına açılması, Asya-Pasifik bölgesindeki varlığını güçlendirmesi ve aynı zamanda nitelikli, ileri teknoloji üreten yabancı yatırımların ülkemize gelmesi bakımından değerli katkılar sağlayacağı,

Çin ile ilişkilerimizde ticari ilişkilerimizin ve yatırımlar konusunun önemli bir yere sahip olduğu, 2023 yılında ikili ticaret hacminin 48 milyar doları geçtiği,

Türkiye ile Çin arasındaki ticaret hacminin Asya’da 1’inci, dünyada 3’üncü büyük konumda olduğu,

Çin’le ticaretimizi güçlendirirken daha sürdürülebilir ve dengeli bir yapıya kavuşturmanın hedeflendiği,

Türkiye ve Çin’in yeni teknolojiler, yeşil dönüşüm, sanayi, ulaştırma, sivil havacılık, tarım, finans, turizm, kültür ve sağlık alanlarında iş birliğini güçlendirmeyi sürdürmekte olduğu,

2024 yılının ilk dokuz ayında Türkiye’yi ziyaret eden yabancılar arasında en fazla Çin vatandaşlarının sayısının artış gösterdiği, söz konusu dönemde Çin’den ülkemize gelen ziyaretçi sayısının yüzde 83,54 artışla 311 bin olduğu,

¹ Komisyonun toplantı tutanaklarına aşağıdaki bağlantı adresinden ulaşılabilir:

<https://www.tbmm.gov.tr/Tutanaklar/TutanakGoster/4032>

Elektrikli otomobil üreticisi BYD’nin ülkemizde yaklaşık 1 milyar dolar tutarında yatırım yapma kararının memnuniyetle karşılandığı,

Çin’le ekonomik ilişkilerimiz çerçevesinde Çin’in küresel ticarete açılan kapısı olarak nitelendirilen Hong Kong Özel İdaresiyle karşılıklı yatırımların teşviki ve artırılmasına da özel önem atfedildiği,

Hong Kong’la ekonomik ve ticari etkileşimi artırmamızın Çin’le olumlu mecrada seyreden ilişkilerimize de katkıda bulunacağı,

Hong Kong’la ikili ticaret hacmimizin 2023 yılında 2 milyar 385 milyon dolar seviyesinde gerçekleştiği; ihracatın 895 milyon dolar, ithalatın ise 1 milyar 490 milyon dolar seviyesinde gerçekleştiği,

Uluslararası ticaret ve finans merkezi konumundaki Hong Kong’un sunduğu imkânlardan daha fazla yararlanmaları için iş çevrelerimizin teşvik edildiği,

Hong Kong’un güçlü finansal altyapısı ve serbest ticaret politikalarıyla küresel sermaye akışına erişimde önemli avantajlara sahip olduğu,

Hong Kong’un, Çin pazarına erişim konusunda da stratejik bir merkez olduğu,

Çin Halk Cumhuriyeti Hong Kong Özel İdare Bölgesi Hükûmetiyle YKTK anlaşmasının büyük ölçüde ülkemiz taslak metnine dayandığı ve günümüz yatırım anlaşmalarında yer alan modern hükümler içerdiği,

Anlaşmada yatırımlara uygulanacak asgari muamele standardı kapsamında adil ve hakkaniyete uygun muamele ile tam koruma ve güvenlik kavramlarının tanımının netleştirildiği,

Keza, yatırım, çevre ve sağlıkla ilgili veya diğer düzenleyici hedefler maddesinde akit tarafların yatırımları teşvik etmek için çevre ve sağlıkla ilgili veya diğer düzenleyici hedeflerine ilişkin önlemleri gevşetmesinin uygun olmadığını kabul edildiği,

Anlaşmada şeffaflık maddesine yer verildiği ve anılan maddeyle akit tarafların yatırımları etkileyebilecek kanunlarını, düzenlemelerini, usullerini ve genel uygulamaya ilişkin idari hükümlerini, yargı kararlarını ve uluslararası anlaşmalarını makul bir süre içerisinde yayımlamasının hüküm altına alındığı,

ifade edilmiştir.

Komisyon üyeleri tarafından;

2024 yılı Ocak-Ağustos döneminde, Türkiye’nin Çin’e ihracatının 2,2 milyar dolar düzeyindeyken Türkiye’nin Çin’den ithalatının sekiz aylık dönemde 29,4 milyar dolar düzeyinde gerçekleştiği ve neredeyse 14-15 katlık bir farkın söz konusu olduğu,

Türkiye’nin en büyük ticaret ortağı konumunda olan AB üyeleri ile Türkiye’nin ticaretinde dengeli bir tablonun var olduğu,

Rusya Federasyonu ile gaz alışverişi ve turizm gelirleri de düşünüldüğünde Türkiye açısından bir denge kurulmaya çalışıldığı ancak Türkiye-Çin ticaretinde ciddi bir asimetrinin mevcut olduğu,

ifade edilmiştir.

Cari açıkta ortaya çıkan asimetrik dengesizliği düzeltmek adına ne tür adımlar atıldığı ve hangi çalışmaların yürütüldüğüne ilişkin olarak tevcih edilen soru, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürü Ahmet Halit Hatip tarafından cevaplandırılmış ve bu kapsamda;

Çin’le olan cari açığın ülkemiz ekonomisi üzerindeki ciddi yüklerden biri olduğu, bunun iki parametreden oluştuğu ve ilk olarak ihracat yapabilmek için yaptığımız ara ürün ithalatından kaynaklandığı; ikincisi de Çin’den doğrudan alımlarımızın var olduğu ve bu doğrudan alımları çözmemiz için geliştirdiğimiz stratejilerden birinin de yabancı yatırımcının Türkiye’ye kazandırılması olduğu,

Bazı Çinli firmaların ürünlerini AB pazarına ihraç etmelerinde ülkemizin Gümrük Birliği Anlaşmasına taraf olmasının sağladığı çeşitli kolaylıklardan yararlanmak suretiyle bu ürünlerin ülkemiz cari açığını baskılayıcı bir noktaya geldiği,

Son dönemde duyurulan BYD ve inşallah yakın zamanda duyurulacak diğer üretim anlaşmalarının temel fonksiyonlarından bir tanesinin Çin’le olan cari açığı azaltıcı etkilerinin olmasını sağlayacağı ve bunun temel stratejilerimizden biri olduğu,

Bakanlık olarak TOGG’a her türlü desteğin verildiği, BYD’nin veya diğer büyük üreticilerin Türkiye’de üretime başlamasını sektörün büyümesi olarak değerlendirildiği,

Türkiye’de sayıları son dönemde çok artmış olsa da elektrikli araç piyasasının içten yanmalı motora göre hâlâ düşük seviyede olduğu ve bunun artacağına öngörüldüğü,

Büyük üreticilerin Türkiye’ye girmesinin, Türkiye’de yeşil dönüşüm çerçevesinde elektrikli araç talebini artıracığı ve bu pazarı genişleteceği,

Bu kuruluşların Türkiye pazarını çok önemli gördükleri ama en büyük hedeflerinin AB pazarına girmek olduğu,

Bu çerçevede, BYD’nin ve diğer üreticilerin de biz bu tarzdaki iştahlarını kendi ülkemizin çıkarlarına yönlendirecek adımlar atıldığı,

TOGG’un ve elektrikli araç sektörünün, BYD yatırımından veya diğer Çin yatırımlarından ekosistem büyümesinden dolayı daha da kuvvetlenerek olumlu yönde etkileneceğinin öngörüldüğü,

belirtilmiştir.

4. Teklif Metnine İlişkin Kabuller ve Değişiklikler

Teklif’in tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Teklif ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Teklif’in 1’inci, 2’nci ve 3’üncü maddeleri ile tümü aynen kabul edilmiştir.

5. Genel Kurulda Temsil

İçtüzüğün 45’inci maddesi uyarınca, Teklif’in Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere Gaziantep Milletvekili Derya Bakbak, Konya Milletvekili Ziya Altunyaldız, İstanbul Milletvekili Seda Gören Bölük ile Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, Teklif ile ilgili özel sözcü olarak seçilmiştir.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Fuat Oktay</i>	<i>Mustafa Canbey</i>	<i>Ceyda Bölünmez Çankırı</i>
Ankara	Balıkesir	İzmir
Kâtip	Üye	Üye
<i>Derya Bakkak</i>	<i>Asuman Erdoğan</i>	<i>Kürşad Zorlu</i>
Gaziantep	Ankara	Ankara
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Bu raporun özel sözcüsü)	
Üye	Üye	Üye
<i>Ceylan Akça Cupolo</i>	<i>Serhat Eren</i>	<i>Talih Özcan</i>
Diyarbakır	Diyarbakır	Düzce
Üye	Üye	Üye
<i>Mahmut Rıdvan Nazırlı</i>	<i>Kamil Aydın</i>	<i>Utku Çakırözer</i>
Elazığ	Erzurum	Eskişehir
Üye	Üye	Üye
<i>Ali Şahin</i>	<i>Derya Ayaydın</i>	<i>Seda Gören Bölük</i>
Gaziantep	İstanbul	İstanbul
		(Bu raporun özel sözcüsü)
Üye	Üye	Üye
<i>Yunus Emre</i>	<i>Tuğba Işık Ercan</i>	<i>Zafer Sırakaya</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
Üye		Üye
<i>Ziya Altunyaldız</i>		<i>Metin Ergun</i>
Konya		Muğla
(Bu raporun özel sözcüsü)		

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
NUMAN KURTULMUŞ’UN TEKLİFİ

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
İLE ÇİN HALK CUMHURİYETİ HONG
KONG ÖZEL İDARİ BÖLGESİ HÜKÜMETİ
ARASINDA YATIRIMLARIN KARŞILIKLI
TEŞVİKİ VE KORUNMASINA İLİŞKİN
ANLAŞMANIN ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 1 Haziran 2023 tarihinde Ankara’da ve 31 Ekim 2023 tarihinde Hong Kong’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hong Kong Özel İdari Bölgesi Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
İLE ÇİN HALK CUMHURİYETİ HONG
KONG ÖZEL İDARİ BÖLGESİ HÜKÜMETİ
ARASINDA YATIRIMLARIN KARŞILIKLI
TEŞVİKİ VE KORUNMASINA İLİŞKİN
ANLAŞMANIN ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- Teklifin 1’inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- Teklifin 2’nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Teklifin 3’üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
İLE
ÇİN HALK CUMHURİYETİ
HONG KONG ÖZEL İDARİ BÖLGESİ HÜKÜMETİ
ARASINDA
YATIRIMLARIN KARŞILIKLI TEŞVİKİ VE KORUNMASINA
İLİŞKİN
ANLAŞMA

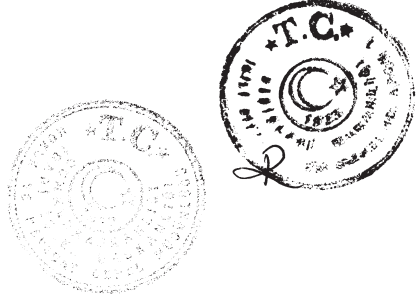
Bundan sonra “Akit Taraflar” olarak anılacak olan, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti (Türkiye) ve Çin Halk Cumhuriyeti Merkezi Halk Hükümeti tarafından işbu anlaşmayı akdetmek üzere usulüne uygun olarak yetkilendirilmiş Çin Halk Cumhuriyeti Hong Kong Özel İdari Bölgesi Hükümeti (HKSAR),

Bir Akit Tarafın yatırımcıları tarafından diğer Akit Tarafın bölgesinde daha fazla yatırım yapılabilmesi için elverişli koşullar yaratmayı arzulayarak;

Bu gibi yatırımların teşviki, bunlara elverişli muamele edilmesi ve korunmasının, her iki Akit Tarafın bölgesinde bireysel iş girişimlerini teşvik etmeye, ekonomik kaynakların etkin kullanımını en üst düzeye çıkarmaya ve refahı artırmaya yardımcı olacağını kabul ederek; ve

Akit Tarafların meşru kamusal refah hedefleri için kendi bölgelerinde düzenleme yapma haklarını tanıyarak,

Aşağıda şekilde anlaşmaya varmıştır:



MADDE 1

Tanımlar

İşbu Anlaşmanın amaçları bakımından,

- (a) “bölge”:
- (i) Türkiye ile ilgili olarak, kara ülkesini, iç sularını, karasularını ve bunların üzerindeki hava sahasını, aynı zamanda, canlı veya cansız doğal kaynakların araştırılması, işletilmesi ve korunması amacıyla Türkiye’nin uluslararası hukuka uygun olarak üzerinde egemen hak veya yetkilere sahip olduğu deniz alanlarını; ve
 - (ii) HKSAR ile ilgili olarak, Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Konseyi’nin 1 Temmuz 1997 tarih ve 221 sayılı Kararı ile tanımlandığı üzere HKSAR’ı ifade eder;
- (b) “işletme” yürürlükteki kanunlara ve düzenlemelere göre kurulmuş veya teşekkül etmiş her türlü şirket, vakıf, ortaklık, iş ortaklığı, şahıs şirketi veya dernek veya bu gibi bir varlığın şubesini ifade eder;
- (c) HKSAR açısından "kuvvetler", Çin Halk Cumhuriyeti’nin silahlı kuvvetleri anlamına gelir;
- (d) "serbestçe kullanılabilen para birimi", Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından, IMF *Anlaşması Maddeleri* ve bunlarla ilgili herhangi bir değişiklik kapsamında belirlenen, serbestçe kullanılabilen para birimi anlamına gelir;
- (e) “fıkri mülkiyet hakları”, TRIPS Anlaşmasında tanımlandığı ve açıklandığı şekilde telif hakkı ve ilgili haklar, ticari marka hakları, coğrafi işaretlerdeki haklar, sınai tasarımlardaki haklar, patentlerdeki haklar, entegre devrelerin yerleşim tasarımlarındaki (topografyalar) haklar, bitki çeşitlerindeki haklar ve açıklanmayan bilgi haklarını ifade eder.
- (f) “yatırım”, bir yatırımcının doğrudan veya dolaylı olarak sahip olduğu veya kontrol ettiği, sermaye veya diğer kaynakların taahhüdü, kazanç veya kâr beklentisi veya risk yüklenme gibi özellikler de dahil olmak üzere, bir yatırımın özelliklerine¹ sahip olan her türlü varlığı ifade eder. Bir yatırımın alabileceği şekiller şunları içerir:
- (i) taşınır ve taşınmaz mallar ile ipotek, ihtiyati haciz veya rehin gibi malvarlığıyla ilgili diğer haklar;
 - (ii) bir işletmenin hisseleri, hisse senetleri, tahvilleri ve bir işletmeye iştirakin diğer her türlü şekli;

¹ Bir yatırımın özelliklerini değerlendirirken yatırımın süresi ilgili bir belirleyici olabilir.

- (iii) bir yatırımla ilgili para alacakları veya finansal değeri olan sözleşme kapsamındaki herhangi bir ifa alacağı;
- (iv) fikri mülkiyet hakları ve peştemaliye; ve
- (v) doğal kaynakların aranması, işlenmesi, çıkartılması veya kullanılmasını içeren kanun veya sözleşmeyle verilen iş imtiyazları.

Bir yatırım, bir Akit Tarafın merkez bankası veya para otoritesi dahil olmak üzere bir Akit Tarafın veya bir Akit Tarafça sahip olunan veya mülkiyet paylarıyla kontrol edilen bir işletmenin borç senetlerini kapsamaz.

Varlıkların yatırıldığı biçimdeki herhangi bir değişiklik, böyle bir değişikliğin bölgesinde yatırım yapılmış olan Akit Tarafın kanunları ve düzenlemelerine uygun olarak yapılması şartıyla bunların yatırım olma özelliğini etkilemez. “Yatırım” terimi işbu Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden önce veya sonra yapılan tüm yatırımları kapsar;

(g) “yatırımcı”:

- (i) Türkiye ile ilgili olarak, HKSAR bölgesinde yatırım yapmış olan;
 - Türkiye vatandaşı olan bir gerçek kişiyi;
 - veya
 - Türkiye’nin kanunları ve düzenlemelerine göre kurulmuş veya teşekkül etmiş bir işletme veya Türkiye’deki böyle bir işletmenin bir şubesini ifade eder, ve
- (ii) HKSAR ile ilgili olarak, Türkiye’nin bölgesinde yatırım yapmış olan;
 - HKSAR bölgesinde daimi mukim bir gerçek kişiyi;
 - veya
 - HKSAR kanunları ve düzenlemelerine göre kurulmuş veya teşekkül etmiş bir işletme veya HKSAR’da yerleşik böyle bir işletmenin bir şubesini ifade eder.

Hem Türkiye vatandaşı hem de HKSAR’ın daimî mukimi bir gerçek kişi, bunlarla sınırlı olmamak üzere, gerçek kişinin daimî ikameti, hayati çıkarlarının merkezi (yani, gerçek kişinin kişisel ve ekonomik ilişkilerinin daha yakın olduğu yer) ve alışılmışımsken gibi belirleyicileri dikkate alarak, yalnızca baskın bir bağı olduğu Akit Tarafın gerçek kişisi olarak kabul edilir;

- (h) “önlem” bir Akit Tarafça alınan veya o Akit Tarafın bölgesinde geçerli olan bir kanun, düzenleme, kural, usul, karar, idari eylem, gereklilik, uygulama veya diğer herhangi bir şekildeki önlemi kapsar;
- (i) “New York Sözleşmesi” New York’ta 10 Haziran 1958 tarihinde kabul edilen *Yabancı Tahkim Kararlarının Tanınması ve Tenfizine ilişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi*’ni ifade eder;
- (j) “gelirler” bir yatırımdan elde edilen meblağları ve bunlarla sınırlı olmamak üzere, özellikle, kârlar, faiz, sermaye kazançları, temettüleri, royaltiler ve ücretleri ifade eder;
- (k) “TRIPS Anlaşması” Dünya Ticaret Örgütü Üyeleri tarafından garanti edilen ve Akit Taraflar arasında yürürlükte olan herhangi bir hükümden feragati de içermek üzere, Akit Taraflar için geçerli olan bir revizyon veya değişiklik ile zaman zaman revize edilen veya değiştirilen DTÖ Anlaşması Ek 1C’de yer alan *Ticarette Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması*’nı ifade eder;
- (l) “DTÖ Anlaşması” 15 Nisan 1994’te Marakeş’te kabul edilen Dünya Ticaret Örgütü’nü kuran Marakeş Anlaşmasını ifade eder.

MADDE 2

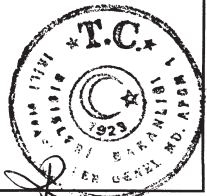
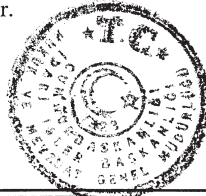
Uygulama Kapsamı

1. İşbu Anlaşma, bir Akit Taraf yatırımcıları tarafından diğer Akit Tarafın bölgesinde, bu Akit Tarafın kanunları ve düzenlemelerine uygun olarak Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden önce veya sonra yapılan yatırımlara uygulanır.

2. İşbu Anlaşma, bu Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra bir Akit Tarafça diğer Akit Taraf yatırımcıları veya onların yatırımları ile ilgili alınan veya sürdürülen önlemlere uygulanır.

3. İşbu Anlaşma aşağıdakilere uygulanmaz:

- (a) işbu Anlaşma’nın yürürlüğe girmesinden önce ortaya çıkmış herhangi bir olgu ya da olay ya da ortadan kalkmış herhangi bir durum;
- (b) kamu alımları; ve
- (c) devlet destekli krediler, garantiler ve sigorta dahil olmak üzere, bir Akit Tarafça sağlanan sübvansiyonlar veya hibeler.



MADDE 3

Yatırımların ve Gelirlerin Teşviki ve Korunması

1. Her bir Akit Taraf diğer Akit Tarafın yatırımcılarını kendi bölgesinde yatırımlar yapması için teşvik edecek ve bunlar için uygun koşullar yaratacak ve kanunları ve düzenlemelerinin verdiği yetkileri kullanma hakkına tabi olarak, bu gibi yatırımları kabul edecektir.

2. Her bir Akit Taraf yatırımcılarının yatırımları ve gelirleri her zaman adil ve hakkaniyete uygun bir muameleye tabi tutulacak ve diğer Akit Tarafın bölgesinde tam koruma ve güvenlikten faydalanacaktır. Hiçbir Akit Taraf, yerel içerik veya ihracat performansı ile ilgili olanlar dahil olmak üzere, makul olmayan ya da ayrımcı önlemlerle, bu gibi yatırımların yönetimine, sürdürülmesine, kullanımına, tasarrufuna veya elden çıkarılmasına hiçbir şekilde kısıtlama getirmeyecektir.

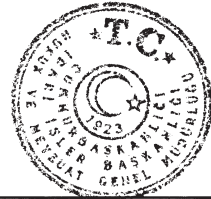
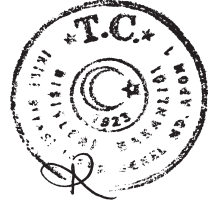
3. İşbu Madde'nin 2. fıkrasında düzenlenen:

- (a) "adil ve hakkaniyete uygun muamele" hukuki süreç doğrultusunda, cezai, adli veya idari yargı süreçlerinde yargılamadan kaçınmama yükümlülüğünü içerir; ve
- (b) "tam koruma ve güvenlik" her bir Akit Tarafın diğer Akit Tarafın yatırımcısının yatırımının fiziksel olarak korunması ve güvenliğinin sağlanması için makul olarak gerekli olabilecek önlemleri almasını gerektirir.

4. Daha fazla belirlilik için, "adil ve hakkaniyete uygun muamele" ve "tam koruma ve güvenlik" kavramları, uluslararası örf ve âdet hukukunun asgari muamele standardının gerektirdiğine ilaveten veya bu standardın ötesinde bir muameleyi gerekli kılmaz ve ek maddi haklar doğurmaz.

5. İşbu Anlaşmanın başka bir hükmünün veya başka bir uluslararası anlaşmanın ihlal edilmiş olduğunun saptanması, işbu Madde'nin 2. fıkrasının ihlal edilmiş olduğu sonucunu doğurmaz.

6. Her bir Akit Taraf, kendi kanunları ve düzenlemelerine uygun olarak, diğer Akit Tarafın gerçek kişilerinin, bölgesindeki yatırımlar ile bağlantılı faaliyetlere girişmek amacıyla geçici giriş ve ikametini sağlamayı olumlu değerlendirecektir.



MADDE 4

Yatırımlara Uygulanacak Muamele

1. Hiçbir Akit Taraf, kendi bölgesindeki diğer Akit Taraf yatırımcılarının yatırımlarını ya da gelirlerini kendi yatırımcıları ya da herhangi bir üçüncü taraf yatırımcılarının yatırımlarına ya da gelirlerine benzer durumlarda uyguladığından daha az elverişli olan bir muameleye tabi tutmayacaktır.

2. Hiçbir Akit Taraf kendi bölgesindeki diğer Akit Taraf yatırımcılarına, yatırımlarının yönetimi, sürdürülmesi, kullanımı, tasarrufu ya da elden çıkarılması açısından, kendi yatırımcılarına ya da herhangi bir üçüncü taraf yatırımcılarına benzer durumlarda uyguladığı muameleden daha az elverişli bir muameleye tabii tutmayacaktır.

3. İşbu Madde kapsamındaki yükümlülükler, bir Akit Tarafın aşağıdakilerden kaynaklanan bir muamele, tercih veya ayrıcalığın faydalarını, diğer Akit Tarafın yatırımcılarına ve onların yatırımlarına ve gelirlerine sağlamakla yükümlü kılacak şekilde yorumlanmayacaktır:

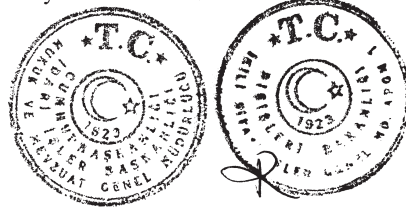
- (a) Akit Taraflardan birinin taraf olduğu veya taraf olabileceği herhangi bir mevcut veya gelecekteki ikili veya çok taraflı anlaşma veya düzenleme ile tesis edilen bir serbest ticaret alanı, bir gümrük birliği, bir ortak pazar, bir ekonomik teşkilat veya benzer kuruluş; veya
- (b) Akit Taraflardan birinin taraf olduğu veya taraf olabileceği, tamamen veya büyük ölçüde vergilendirme ile ilgili herhangi bir mevcut veya gelecekteki ikili veya çok taraflı anlaşma veya düzenleme veya tamamen veya büyük ölçüde vergilendirmeyle ilgili herhangi bir iç mevzuat.

4. Daha fazla belirlilik için, işbu Madde'nin 3. fıkrasının (a) bendi, mal veya hizmet ticaretinin veya yatırımların serbestleştirilmesine ilişkin anlaşmalar veya düzenlemelerle ilgili olarak, taraflar arasında daha geniş bir ekonomik entegrasyon veya ticaret veya yatırım serbestleştirme sürecinin bir parçası olarak yapılan gelecekteki anlaşmaları veya düzenlemeleri içerir.

5. Daha fazla belirlilik için, fikri mülkiyet hakları açısından, bir Akit Taraf TRIPS Anlaşması ile tutarlı bir şekilde bu Madde'ye aykırı davranabilir.

6. Daha fazla belirlilik için, bu Madde'deki yükümlülük diğer Akit Tarafın yatırımcılarına bu Anlaşmada belirlenen uyuşmazlık çözümü usullerinden başka bir uyuşmazlık çözümü usulünün uygulanmasına yönelik bir gereklilik içermez.

7. Bu Madde bir Akit Tarafı, kendi bölgesindeki toprak ve diğer gayrimenkullerin edinimi ile ilgili olarak kendi yatırımcılarının yatırımlarına uyguladığı muamelenin aynısını diğer Akit Tarafın yatırımcılarının yatırımlarına uygulamakla yükümlü kılmaz.



MADDE 5

Genel İstisnalar

1. Bu gibi önlemlerin yatırımlar ya da yatırımcılar arasında keyfî veya haksız bir ayırım veya yatırım veya ticarete gizli bir kısıtlama oluşturacak şekilde uygulanmaması koşuluyla, İşbu Anlaşmadaki hiçbir hüküm, bir Akit Tarafın;

- (a) kamu ahlakını korumak veya kamu düzenini sağlamak²;
- (b) insan, hayvan veya bitki yaşamını veya sağlığını korumak;
- (c) İşbu Anlaşmanın hükümlerine aykırı olmayan kanunlar veya düzenlemelere uyulmasını sağlamak; veya
- (d) canlı veya cansız tükenebilir doğal kaynakları korumak amacıyla

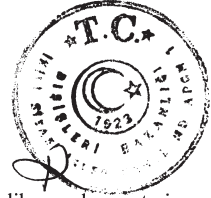
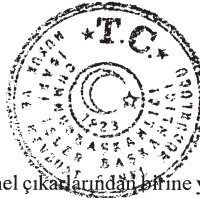
gerekli önlemleri almasına ya da sürdürmesine engel teşkil etmez.

2. Bu Anlaşmadaki hiçbir hüküm, bir Akit Tarafın, aşağıdakiler dahil olmak üzere, ihtiyatî sebeplerle finansal hizmetlerle ilgili makul önlemler almasını veya sürdürmesini engellemez:

- (a) yatırımcıların, mevduat sahiplerinin, poliçe sahiplerinin, poliçe alacaklılarının, finansal piyasa katılımcılarının veya bir finansal hizmet sağlayıcısının mutemet görevi borçlu olduğu kişilerin korunması;
- (b) finansal hizmet sağlayıcılarının güvenliği, sağlamlığı, bütünlüğü veya finansal sorumluluğunun sürdürülmesi; ve
- (c) Akit Tarafın mali sisteminin bütünlüğünün ve istikrarının sağlanması.

3. Bu Anlaşmadaki hiçbir hüküm, bir Akit Tarafın merkez bankası veya para otoritesinin, parasal ve ilişkili kredi politikaları veya döviz kuru politikaları doğrultusunda genel uygulamaya yönelik ayrımcı olmayan önlemler almasını veya sürdürmesini engellemez. Bu fıkra, Akit Tarafın işbu Anlaşmanın 8. Maddesi (Yatırımların ve Gelirlerin Transferi) kapsamındaki yükümlülüklerini etkilemez.

4. İşbu Madde'nin 2. ve 3. fıkralarında belirtilen önlemler, amacına ulaşmak için gerekenden daha külfetli olamaz. Bu önlemler, Akit Tarafın bu Anlaşma kapsamındaki taahhütlerinden veya yükümlülüklerinden kaçınmak için bir araç olarak kullanılmaz.



² Kamu düzeni istisnasına yalnızca toplumun temel çıkarlarından birine yönelik gerçek ve yeterince ciddi bir tehdit söz konusu olduğunda başvurulabilir.

MADDE 6

Kayıplar İçin Tazminat

1. Yatırımları diğer Akit Tarafın bölgesinde savaş ya da diğer silahlı çatışma, isyan, olağanüstü hal, iç karışıklık, ayaklanma veya kargaşa nedeniyle kayba uğrayan bir Akit Taraf yatırımcıları, diğer Akit Tarafın zararların iadesi, tazmini, telafi edilmesi veya diğer bir şekilde halli ile ilgili olarak, kendi yatırımcılarına veya herhangi bir üçüncü taraf yatırımcılarına uyguladığı muameleden, yatırımcı için hangisi daha elverişliyse, daha az elverişli olmayan bir muameleye tabi tutulur. Hasıl olan ödemeler serbestçe kullanılabilir bir para birimi cinsinden yapılır.

2. İşbu Madde'nin 1. fıkrasının hükümleri saklı kalmak üzere, anılan fıkra da belirtilen durumlardan herhangi birinde, diğer Akit Tarafın bölgesinde

- (a) diğer Akit Tarafın kuvvetleri veya resmi makamları tarafından mallarına veya malların bir kısmına el konulması; veya
- (b) diğer Akit Tarafın kuvvetleri veya resmi makamları tarafından mallarının veya mallarının bir kısmının çatışma sebebiyle olmadığı ya da durumun gerektirmediği halde tahrip edilmesi,

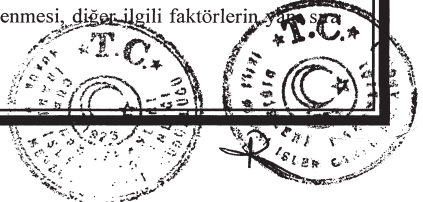
nedeniyle zarara uğrayan bir Akit Taraf yatırımcılarının zararları karşılanacak ya da makul tazminat ödenecektir. Hasıl olan ödemeler serbestçe kullanılabilir bir para birimi cinsinden yapılır.

MADDE 7

Kamulaştırma

1. Akit Taraflardan herhangi birinin yatırımcıları, diğer Akit Tarafın bölgesinde uygun hukuki usule göre, o Akit Tarafın iç ihtiyaçlarıyla ilgili kamu yararı amacıyla, ayrımcı olmayacak biçimde ve tazminat ödenerek yapılanların dışında, doğrudan veya dolaylı olarak yatırımlarından yoksun bırakılmayacak (bundan sonra "kamulaştırma" olarak anılacaktır) veya diğer Akit Tarafın bölgesinde bu tür bir yoksunluğa eşdeğer etkiye sahip önlemlere tabi tutulmayacaktır. Bu gibi tazminat, hangisi daha önce ise, kamulaştırmadan hemen önce veya yaklaşan kamulaştırmanın kamuoyu bilgisi haline gelmesinden hemen önce kamulaştırılan yatırımın gerçek değeri kadar olacak, kamulaştırma tarihinden ödeme tarihine kadar yeterli oranda³ faiz içerecek, gereksiz gecikme olmaksızın, etkin bir şekilde gerçekleştirilebilir ve serbestçe kullanılabilir bir para birimiyle yapılacaktır. Etkilenen yatırımcı, bu fıkra da belirtilen ilkelere uygun olarak, kamulaştıran Akit Tarafın kanunları ve düzenlemeleri çerçevesinde bu Akit Tarafın yetkili mahkeme veya diğer bağımsız makamları tarafınca yatırımcının durumunun ve yatırımın değerlendirilmesinin hızlıca gözden geçirilmesi hakkına sahip olacaktır.

³ Daha fazla belirlilik için, yeterli bir oranda faizin belirlenmesi, diğer ilgili faktörlerin normal ticari oranı hesaba katmalıdır.



2. Akit Tarafın aldığı bir veya bir dizi önlemin kamulaştırmaya eşdeğer bir etkide bulunup bulunmadığının belirlenmesi, her olay için vaka temelinde aşağıdaki etkenlerin de dikkate alındığı gerçeğe dayalı bir inceleme yapılmasını gerektirir:

- (a) bir önlem ya da önlemler dizisinin ekonomik etkisi; ancak, bir Akit Tarafın önlemi veya önlemler dizisinin bütününe bir yatırımın ekonomik değeri üzerinde olumsuz etki oluşturduğunun tespiti, bu gibi bir önlem ya da önlemler dizisinin tek başına kamulaştırmaya eşdeğer bir etkiye sahip olduğu sonucunu doğurmaz;
- (b) bir önlem ya da önlemler dizisinin, belirgin ve makul yatırıma dayalı beklentilere müdahalesinin kapsamı; ve
- (c) bir önlem ya da önlemler dizisinin tabiatı, amacı, süresini içermek üzere niteliği.

3. Bir Akit Tarafın herhangi bir bölgesinde yürürlükteki kanunlarına ve düzenlemelerine göre kurulmuş ya da teşekkül etmiş ve diğer Akit Tarafın yatırımcılarının da hissesi olduğu bir işletmenin malvarlığını kamulaştırması durumunda, kamulaştırmayı yapan Akit Taraf işbu Madde'nin 1. ve 2. fıkraları hükümlerinin, bu hisselerle sahip diğer Akit Taraf yatırımcılarının yatırımları ile ilgili işbu Madde'nin 1. fıkrasında belirlendiği şekilde tazminat ödenmesini garanti etmek için gerekli olduğu ölçüde uygulanmasını temin eder.

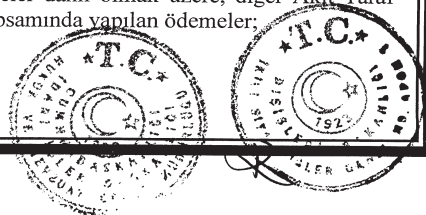
4. Daha fazla belirlilik için, işbu Madde, fikri mülkiyet hakları ile ilgili zorunlu lisansların düzenlenmesi, fikri mülkiyet haklarının iptali, sınırlandırılması veya oluşturulması TRIPS Anlaşması ile tutarlı olduğu ölçüde, lisansların düzenlenmesine, fikri mülkiyet haklarının iptaline, sınırlandırılmasına veya oluşturulmasına yönelik olarak uygulanmaz.

MADDE 8

Yatırımların ve Gelirlerin Transferi

1. Her bir Akit Taraf, yatırımlarla ilgili bütün transferlerin kendi bölgesinden içeri ve dışarıya serbestçe ve gecikme olmaksızın yapılmasını garanti eder. Bu gibi transferler, bunlarla sınırlı olmamakla birlikte, aşağıdakileri içerir:

- (a) ilk katkı da dahil olmak üzere sermaye katkısı;
- (b) gelirler;
- (c) bir yatırımın tamamının veya bir kısmının satışı veya yatırımın bir kısmının veya tamamının tasfiyesinden elde edilen meblağlar;
- (d) bir kredi sözleşmesine yönelik ödemeler dahil olmak üzere, diğer Akit Taraf yatırımcısı tarafından bir sözleşme kapsamında yapılan ödemeler;



- (e) İşbu Anlaşmanın 6. Maddesi (Kayıplar İçin Tazminat) ve 7. Maddesi (Kamulaştırma) kapsamında yapılan ödemeler;
- (f) İşbu Anlaşmanın 14. Maddesi (Bir Akit Taraf ile Diğer Akit Tarafın bir Yatırımcısı arasındaki Uyuşmazlıkların Çözümü) kapsamında yapılan ödemeler; ve
- (g) yatırımla ilgili olarak yurt dışından gelerek çalışan personelin kazançları ve diğer ücretleri.

2. Her bir Akit Taraf, yatırımlarla ilgili transferlerin serbestçe kullanılabilir bir para birimiyle, transferin yapıldığı tarihte geçerli olan piyasa döviz kuru üzerinden yapılmasını garanti eder.

3. İşbu Madde'nin 1. ve 2. fıkralarına rağmen, bir Akit Taraf, aşağıdakilerle ilgili kanun ve düzenlemelerinin hakkaniyetli, ayrımcı olmayan ve iyi niyetli uygulanması yoluyla bir transferi kısıtlayabilir:

- (a) iflas, ödeme aczi veya alacaklı haklarının korunması;
- (b) menkul kıymetler, vadeli işlemler, opsiyonlar veya türev araçların ihracı, ticareti ya da bunlarla ilgili faaliyetler;
- (c) adli veya cezai suçlar;
- (d) kanunun uygulanmasına ya da finansal düzenleyici otoritelere yardımcı olmak gerektiğinde transferlerin finansal olarak raporlanması ya da kaydının tutulması;
- (e) adli ya da idari süreçlerde bir emre ya da yargı kararına uyulmasının sağlanması; veya
- (f) sosyal güvenlik, kamu emekliliği veya zorunlu tasarruf planları.

4. Her bir Akit Taraf, yatırımlara ilişkin aynı gelirlerin transferini Akit Taraf ile diğer Akit Tarafın bir yatırımcısı veya onun yatırımı arasında yazılı bir anlaşmada yetkilendirilen ya da belirtilen şekilde yapılmasını garanti eder.

5. İşbu Madde'nin 4. fıkrasına bakılmaksızın, bir Akit Taraf, işbu Madde'nin 3. fıkrasında belirtilenler de dahil olmak üzere, bu Anlaşma kapsamında bu tür transferleri kısıtlayabileceği durumlarda aynı gelirlerin transferlerini de kısıtlayabilir.

6. Ciddi ödemeler dengesi zorluğu veya tehdidi durumunda, bir Akit Taraf, bu Akit Tarafın aldığı önlemlerin Uluslararası Para Fonu Anlaşmasının Maddelerine uygun olması koşuluyla ve önlemler bu fıkra da belirtilen durumun çözümü için gerekli olanları aşmadığı sürece transferleri geçici olarak sınırlayabilir. Bu sınırlamalar, adil, ayrımcı olmayacak şekilde ve iyi niyet temelinde uygulanmalıdır ve koşullar izin verir vermez kaldırılmalıdır. İşbu fıkra kapsamında alınan önlemlere ve onların sonlandırılmasına ilişkin olarak, diğer Akit Taraf zamanında ve mümkün olan en kapsamlı şekilde bilgilendirilecektir.



MADDE 9

Faydaların Reddi

Bir Akit Taraf işbu Anlaşmadan kaynaklanan faydaların diğer Akit Tarafın bir işletmesi olan diğer Akit Tarafın bir yatırımcısına ve bu yatırımcının yatırımlarına uygulanmasını aşağıdaki koşullarda reddedebilir:

- (a) işletmeye Akit olmayan bir Tarafın bir kişisi tarafından veya anlaşmanın faydalarının uygulanmasını reddeden Akit Tarafça sahip olunması veya yönetilmesi; ve
- (b) işletmenin diğer Akit Tarafın bölgesinde esaslı iş faaliyetlerinin olmaması.

MADDE 10

Halefiyet

1. Bir Akit Taraf ya da onun yetkili ajansı, diğer Akit Tarafın bölgesinde bulunan bir yatırıma ilişkin sağlanan bir tazminat kapsamında kendi yatırımcılarına bir ödeme yaparsa, diğer Akit Taraf o yatırımla ilgili:

- (a) ilk Akit Tarafın veya yetkili ajansının kanun veya kanuni işlem kapsamında tazmin edilen yatırımcının haklarını ve taleplerini devralmasını; ve
- (b) ilk Akit Taraf veya yetkili ajansının halefiyet yoluyla bu tür hakları kullanma ve bu tür talepleri öne sürmeye, yatırımcı ile aynı ölçüde yetkili olduğunu

kabul eder.

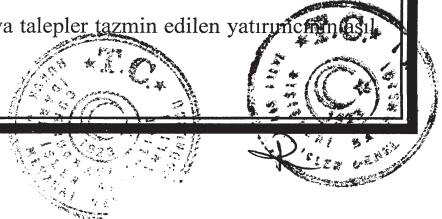
2. İlk Akit Taraf veya yetkili ajansı her durumda işbu Anlaşmadan dolayı, söz konusu yatırım ve onunla ilgili gelirler açısından:

- (a) devir sebebiyle edinmiş olduğu haklar ve talepler; ve
- (b) bu hak ve talepler yoluyla aldığı ödemeler

bakımından tazmin edilen yatırımcı ile aynı muameleye tabidir.

3. İlk Akit Taraf veya yetkili ajansı tarafından edinilen hak ve talepler uyarınca alınan tüm ödemeler, serbestçe kullanılabilen bir para birimi cinsinden yapılacaktır. Bu gibi ödemeler, ilk Akit Taraf için sonraki Akit Tarafın bölgesinde yapılan herhangi bir harcamayı karşılamak amacıyla taşıyorsa da serbestçe kullanılabilir olacaktır.

4. Daha fazla belirlilik için, halef olunan haklar veya talepler tazmin edilen yatırımcının hak veya taleplerini aşmaz.



MADDE 11

Şeffaflık

1. Akit Taraflardan her biri, bir Akit Taraf yatırımcılarının diğer Akit Taraf bölgesindeki yatırımlarını etkileyebilecek kanunlarını, düzenlemelerini, usullerini ve genel uygulamaya ilişkin idari hükümlerini, yargı kararlarını ve uluslararası anlaşmalarını makul bir süre içinde yayımlayacak, kamuya açık hale getirecek veya diğer Akit Tarafın talebi üzerine temin edecektir.
2. Bu Anlaşmadaki hiçbir hüküm, bir Akit Tarafın, ifşası kanunların uygulanmasını engelleyebilecek veya gizliliği koruyan kanunlarına ve düzenlemelerine aykırı olabilecek veya belirli yatırımcıların meşru ticari çıkarlarına hâlel getirebilecek belirli yatırımcılar veya yatırımlarla ilgili bilgiler dahil olmak üzere, herhangi bir gizli veya özel bilgiyi sağlamasını veya bunlara erişime izin vermesini gerektirmeyecektir.
3. İşbu Madde, bu Anlaşmanın 14. Maddesine (Bir Akit Taraf ile Diğer Akit Tarafın bir Yatırımcısı arasındaki Uyuşmazlıkların Çözümü) konu olmayacaktır.

MADDE 12

Yatırım ve Çevresel, Sağlık ile ilgili veya Diğer Düzenleyici Hedefler

1. Akit Taraflar yatırımları teşvik etmek için çevresel, sağlık ile ilgili veya diğer düzenleyici hedeflerine ilişkin önlemleri gevşetmenin uygun olmadığını kabul eder. Buna göre, bir Akit Taraf, diğer Akit Tarafın bir yatırımcısının kendi bölgesinde bir yatırımın kurulmasını, iktisap edilmesini, genişletilmesini veya elde tutulmasını teşvik etmeye yönelik bu önlemlerden feragat etmemeli veya başka bir şekilde istisnaya tabi tutmamalı veya bu önlemlerden feragat etmeyi veya başka bir şekilde istisnaya tabi tutmayı teklif etmemelidir.
2. İşbu Madde bu Anlaşmanın 14. Maddesine (Bir Akit Taraf ile Diğer Akit Tarafın bir Yatırımcısı arasındaki Uyuşmazlıkların Çözümü) konu olmayacaktır.

MADDE 13

Diğer Kuralların Uygulanması

Bu Anlaşma, bir Akit Tarafın yatırımcılarının diğer Akit Tarafın kanunları veya düzenlemelerinden veya Akit Taraflar arasında yatırımcılar ve onların yatırımları için geçerli olan ve bu Anlaşmanın hükümlerinden daha elverişli olan diğer yükümlülüklerinden yararlanmasını engellemeyecektir.



MADDE 14

Bir Akit Taraf ile Diğer Akit Tarafın bir Yatırımcısı arasındaki Uyuşmazlıkların Çözümü

1. İşbu Madde, bir Akit Taraf ile diğer Akit Tarafın bir yatırımcısı arasında, ilk Akit Tarafın işbu Anlaşma kapsamındaki bir yükümlülüğünü ihlal ettiği iddiasıyla bu yatırımcının veya yatırımlarının kayıp veya zarara uğramasına sebep olan uyuşmazlıklara uygulanacaktır.⁴

2. Bir Akit Taraf ile diğer Akit Tarafın bir yatırımcısı arasındaki uyuşmazlık, yatırımcı tarafından ev sahibi Akit Tarafa yazılı olarak bildirilecektir. Mümkün olduğu ölçüde, yatırımcı ve ev sahibi Akit Taraf, uyuşmazlığın tarafları için kabul edilebilir olduğu durumlarda, uyuşmazlığı dostane girişimler ve arabuluculuk⁵ gibi bağlayıcı olmayan üçüncü taraf usullerini de içeren iyi niyetli danışmalar yoluyla çözmek için çaba gösterecektir.

3. İstişare talebi, yatırımcının veya yatırımlarının kayıp veya zarara uğramasına sebep olan işbu Anlaşmanın ihlal edildiği iddiasına ilişkin bilgiyi yatırımcının ilk edindiği veya ilk edinmiş olması gerektiği tarihten itibaren üç (3) yıl içinde sunulmalıdır. Yatırımcı, istişare talebini bu süre içerisinde yapmaz ise, bu Madde uyarınca tahkime başvurma haklarından feragat etmiş sayılacaktır.

4. Bu uyuşmazlığın istişare talebinin sunulmasını takip eden altı (6) ay içerisinde istişare yoluyla çözümlenememesi halinde, yatırımcı uyuşmazlığı:

- (a) 2010 yılında gözden geçirilmiş olan Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu Tahkim Usulü Kuralları ("UNCITRAL Tahkim Kuralları") kapsamında; veya
- (b) uyuşmazlığın taraflarının anlaşması koşuluyla, diğer herhangi bir tahkim kurumu veya tahkim kuralları kapsamında

tahkime sunulabilir.

5. Yatırımcı, uyuşmazlığı işbu Madde'nin 4. fıkrasında belirtilen tahkim usullerinden birine sunduktan sonra, bu tahkim usulünün seçimi nihaidir.

6. Akit Taraflardan her biri, bir uyuşmazlığın bu Madde uyarınca tahkime sunulmasına rıza gösterir. Bu Madde uyarınca bu tür bir rıza verilmesi ve bir uyuşmazlığın tahkime sunulması halinde, aşağıdaki maddelerin gerekleri yerine getirilmiş sayılacaktır:

- (a) New York Sözleşmesi'nin "yazılı anlaşma" için II. Maddesi; ve
- (b) UNCITRAL Tahkim Kurallarının 1. Maddesi.

⁴ Yalnızca ev sahibi Akit Tarafın kanunları ve düzenlemelerine uygun olarak yapılan ve etkin bir şekilde başlayan bir yatırımdan kaynaklanan uyuşmazlıklar bu Maddeye tabi olacaktır.

⁵ Daha fazla belirlilik için, arabuluculuk uzlaşmayı içerir ve uyuşmazlığın tarafları, bu Madde kapsamındaki uyuşmazlık çözüm prosedürü boyunca herhangi bir zamanda arabuluculuğa başvurmayı kabul edebilirler.

7. Tahkim talebi, istişare talebinin sunulmasından sonra on sekiz (18) ay içinde sunulmalıdır. Yatırımcı, bu süre içinde talepte bulunmazsa, bu Madde uyarınca tahkime başvurma haklarından feragat etmiş sayılacaktır.

8. Uyuşmazlığın tarafları, işbu Madde'nin 4. fıkrası uyarınca seçilen tahkim kurallarını değiştirmek için yazılı olarak anlaşabilirler.

9. Bu Madde uyarınca tahkim mahkemesine atanan hakemler, uluslararası kamu hukuku, özellikle uluslararası yatırım hukuku konusunda uzmanlığa veya deneyime sahip olacaklardır. Hakemlerin uluslararası yatırım anlaşmalarından doğan uyuşmazlıkların çözümünde uzmanlık veya deneyime sahip olmaları arzu edilir.

10. Hakemler bağımsız ve yatırım konuları bağlamında yatırımcı ile ya da herhangi bir Akit Taraf ile bağlantılı olmayacak veya onlardan talimat almayacaktır.

11. Bu Madde kapsamında teşekkül eden tahkim mahkemesi, kararlarını işbu Anlaşmanın hükümlerine ve Akit Taraflar için geçerli olan uluslararası hukuk ilkelerine ve kurallarına uygun olarak alacaktır. Akit Taraflar, ev sahibi Akit Tarafın kanunları ve düzenlemelerinin bir iddiaya ilişkin olması durumunda, tahkim mahkemesinin bu kanunları ve düzenlemeleri maddi olgu olarak dikkate alması konusundaki ortak anlayışlarını teyit ederler.

12. Bu Anlaşmanın bir hükmüne ilişkin Akit Tarafların ortak yazılı yorumu, bu Madde kapsamında kurulan bir tahkim mahkemesi için bağlayıcı olacaktır ve tahkim mahkemesi tarafından verilen herhangi bir karar veya tahkim kararı, bu yorumla tutarlı olmalıdır.

13. Bir tahkim kararı, yalnızca uyuşmazlığın tarafları ve dava özelinde nihai ve bağlayıcıdır. Her Akit Taraf, kendi bölgesindeki bir tahkim kararının tanınmasını ve tenfizini sağlayacak ve bu kararın tanınması ve tenfizinin kanunlarına ve düzenlemelerine uygun olarak yapılmasını sağlayacaktır.

14. Bu Madde uyarınca tahkime sunulan bir uyuşmazlık, New York Sözleşmesi'nin 1. Maddesinin amacına yönelik olarak ticari bir ilişki veya işlemten kaynaklanmış kabul edilecektir.

MADDE 15

Akit Taraflar Arasındaki Uyuşmazlıkların Çözümü

1. Eğer Akit Taraflar arasında işbu Anlaşmanın yorumu veya uygulanmasına dair herhangi bir uyuşmazlık çıkarsa, Akit Taraflar bu uyuşmazlığı öncelikle, müzakere yoluyla çözmeye çalışır.

2. Eğer Akit Taraflar uyuşmazlığı müzakere yoluyla çözemezse, uyuşmazlık Akit Taraflarca üzerinde uzlaşacakları kişi veya kuruluşa havale edilebilir veya Akit Taraflardan birinin talebi üzerine, aşağıdaki şekilde oluşturulacak olan üç kişiden oluşan hakem heyetine karar için sunulabilecektir:

- (a) tahkim talebinin alınmasından sonra otuz (30) gün içinde her bir Akit Taraf bir hakem tayin eder. Uyuşmazlıkla ilgili olarak tarafsız sayılabilecek bir Devletin vatandaşı, hakem heyeti başkanı olarak hareket edecek, ikinci hakemin atanmasından itibaren altmış (60) gün içinde iki hakem arasındaki anlaşma ile üçüncü hakem olarak atanacaktır;
- (b) yukarıda belirtilen süreler içinde herhangi bir atama yapılmamışsa, Akit Taraflardan herhangi biri, Uluslararası Adalet Divanı Başkanından kişisel ve bireysel olarak otuz (30) gün içinde gerekli atamanın yapılmasını isteyebilir. Başkan, uyuşmazlıkla ilgili olarak tarafsız kabul edilemeyecek bir Devletin vatandaşı olduğunu düşünürse, atamayı bu nedenle diskalifiye edilmeyen Başkan Yardımcısı veya sonraki en kıdemli Üye yapacaktır.

3. Bu Maddede aksi belirtilmedikçe veya Akit Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, hakem heyeti yargı yetkisinin sınırlarını ve kendi usulünü belirleyecektir. Hakem heyetinin talimatı üzerine veya Akit Taraflardan herhangi birinin talebi üzerine, tahkime götürülecek kesin konuları ve izlenecek özel usulleri belirlemek için hakem heyetinin tam olarak oluşturulmasından sonra en geç otuz (30) gün içinde bir toplantı yapılacaktır.

4. Akit Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça veya hakem heyeti tarafından belirtilmedikçe, her bir Akit Taraf, hakem heyeti tam olarak oluşturulduktan sonra kırk beş (45) gün içinde bir bildiri sunacaktır. Yanıtlar bundan sonra altmış (60) gün içinde Akit Taraflarca verilecektir. Hakem heyeti, yanıt için belirlenen süre dolduktan sonra otuz (30) gün içinde, Akit Taraflardan birinin talebi üzerine veya kendi takdirine bağlı olarak bir duruşma düzenleyecektir.

5. Hakem heyeti, duruşmanın tamamlanmasından veya duruşma yapılmazsa, her iki cevabın da sunulduğu tarihten sonraki otuz (30) gün içinde yazılı bir karar vermeye çalışacaktır. Karar, oy çokluğu ile alınacaktır.

6. Akit Taraflar kararla ilgili olarak, kararın alınmasından itibaren on beş (15) gün içinde açıklama taleplerini sunabilirler ve bu açıklama, talep sunulduktan sonra on beş (15) gün içinde yapılacaktır.

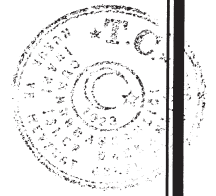
7. Hakem heyetinin kararı Akit Taraflar için nihai ve bağlayıcı olacaktır.

8. Her bir Akit Taraf kendi atadığı hakemin masraflarını üstlenecektir. Hakem heyetinin diğer masrafları, işbu Madde'nin 2. fıkrasının (b) bendinde yer alan usullerin uygulanmasında Uluslararası Adalet Divanı Başkanı, Başkan Yardımcısı veya Üyesi tarafından yapılan harcamalar dahil olmak üzere, Akit Taraflarca eşit olarak paylaşılacaktır.

MADDE 16

Belgelerin İletilmesi

İşbu Anlaşmanın 14. Maddesi (Bir Akit Taraf ile Diğer Akit Tarafın bir Yatırımcısı arasındaki Uyuşmazlıkların Çözümü) ve 15. Maddesi (Akit Taraflar arasındaki Uyuşmazlıkların Çözümü) uyarınca ortaya çıkan uyuşmazlıklara ilişkin bildirimler ve diğer belgelerin teslimi aşağıdaki adreslere yapılır:



- (a) Türkiye ile ilgili olarak, Cumhurbaşkanlığı Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü; ve
- (b) HKSAR ile ilgili olarak, Ticaret ve Sanayi Departmanı

MADDE 17

Yürürlüğe Girme

İşbu Anlaşma, Akit Tarafların işbu Anlaşmanın yürürlüğe girmesine ilişkin ilgili koşullara uyulduğunu yazılı olarak birbirlerine bildirdikleri tarihten otuz (30) gün sonra yürürlüğe girecektir.

MADDE 18

Süre ve Fesih

1. İşbu Anlaşma on beş (15) yıllık bir süre için yürürlükte kalacak ve sonrasında da bu Madde'nin 2. fıkrası uyarınca feshedilmediği sürece süresiz olarak yürürlükte kalacaktır.
2. On beş (15) yıl yürürlükte kaldıktan sonra herhangi bir zamanda her bir Akit Taraf diğer Akit Tarafa bir yıl öncesinden yazılı bildirimde bulunarak işbu Anlaşmayı feshedebilir.
3. İşbu Anlaşmanın yürürlükten kaldırıldığı tarihten önce yapılan yatırımlarla ilgili olarak, işbu Anlaşmanın 1-16. Maddelerinin hükümleri, bu tarihten itibaren on (10) yıl daha geçerli olmaya devam edecektir.

Yukarıdaki hususlar muvacehesinde, bu Anlaşma, kendi Hükümetleri tarafından yetkilendirilmiş, aşağıda imzaları bulunan temsilciler tarafından imzalanmıştır.

İşbu Anlaşma, 1 Haziran 2023 tarihinde Ankara'da ve 31 Ekim 2023 tarihinde Hong Kong'da, iki orijinal nüsha halinde, bütün metinler aynı derecede geçerli olmak üzere, Türkçe, Çince ve İngilizce dillerinde imzalanmıştır.

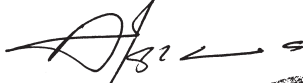
Yorum farklılığı olması halinde, İngilizce metin üstün gelecektir.

**Türkiye Cumhuriyeti
Hükümeti Adına**

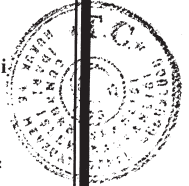


Dr. Çetin Ali DÖNMEZ
Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısı

**Çin Halk Cumhuriyeti
Hong Kong Özel İdari Bölgesi
Hükümeti Adına**



Algernon YAU Ying-wah
Ticaret ve Ekonomik Kalkınma Bakanı



TBMM Basımevi - 2024